

YÖNETİŞİM, DEMOKRASİ VE YEREL SEÇİMLER

Ayşegül SABUKTAY*

Bu yazı, yerel yönetimlerin hukuksal, toplumsal ve siyasal dayanaklarını dikkate alarak, yerel seçimlerde kimlerin seçilmiş konumuna gelebileceğini, özellikle bunun demokrasi açısından anlamını tartışmaktadır. Yalnızca kamusal hizmet sağlayan birimler olarak görülemeyecek olan, arazi ve altyapı olanakları sağlayarak, küresel sermayenin yer tutma sürecinde inisiyatif alacak biçimde roller oynayabilen yerel yönetimlerdeki seçimler, yerel ölçekte ve hukuki yapıyla sınırlı olarak tartışılmayacak bir konudur. Yerel seçimlere; seçilebilme kısıtı, seçilmişlerin özlük hakları ve seçim sistemi açısından baktığımızda, düzenleyici kurullar, bölge kalkınma ajansları düzeyindeki karar alma süreçlerinde hakim olan sermaye sahiplerinin temsilinin desteklendiği, diğer kesimlerin temsilinin sınırlandığı söylenebilir. Toplumsal mücadelelerle kurulan kapitalizm-demokrasi birikteliği, temsil sisteminde somutlaşan pek çok sorun içerir. Ancak yerel seçimlere ilişkin analizin gösterdiği gibi, bugün bu sorgulamaya açık temsil sistemi de yönetim düşüncesine uygun olarak bozulmaya uğramaktadır.

Anahtar sözcükler: Yerel yönetimler, yerel seçimler, yönetim, demokrasi.

Bu yazı, yerel yönetimlerin hukuksal, toplumsal ve siyasal dayanaklarını dikkate alarak, yerel seçimlerde kimlerin seçilmiş konumuna gelebileceğini, özellikle bunun demokrasi açısından anlamını tartışmayı amaçlıyor. Hukuki çerçeve açısından bakabileceğimiz temel noktalar; seçim sistemi, seçilebilme kısıtı ve seçilmişlerin huzur haklarıdır. Ancak yerel seçimler hakkında fikir üretmek için, hukuki çerçeveyle sınırlı kalmayıp, toplumsal ve siyasal faktörleri de dikkate almak gerekir. Hukuki yapı toplumsal ve siyasal ilişkiler içinde anlam kazanır ve bu ilişkiler içinde yeniden biçimlenir. Bu nedenle, hukuki çerçeveyi mutlak belirleyici saymadan nasıl bir çerçeve sunduğu dikkate alınmalıdır. Bu yazıda; hukuki, toplumsal ve siyasal temeller göz önünde bulundurulurken, belediye ve il özel idarelerinde kimlerin seçilmiş konumuna gelebileceği ve bu durumun demokrasi açısından ne ifade ettiği tartışılacaktır.

Bunun için; yerel yönetimlerin hukuksal, toplumsal ve siyasal rolleri ile yerel seçimlere ilişkin hukuki çerçeve yerel seçimlerin muhtemel sonuçları açısından değerlendirilecek ve demokrasi açısından tartışılacaktır.

* Dr. TODAİE.

SİYASAL HAKLAR TEMELİNDE VATANDAŞLIK VE YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ

Bugün genellikle kabul gören liberal paradigmaya göre, seçimle göreve gelmenin temelinde, siyasal iktidarın temsile dayalı meşrulaştırması vardır. Bu nedenle, seçimlerle ne ölçüde “temsil” sağlandığı sorgulanır. Yerel yönetimlerde seçimlerle işbaşına gelinebilmesi; vatandaşlığın siyasal haklar temelinde tanımlanması, yani belirli bir devletin vatandaşlarının siyasal karar alma süreçlerine eşitler olarak, temsilcilerini seçerek katılması hakkına ve siyasal gücün bu temsille sağlanan demokratik süreçle meşrulaştırılması kabulüne dayanır. Liberal demokrasi düşüncesinde ulus devletin sınırları içinde kullanılan kamu gücünün, eşit siyasal haklara sahip vatandaşların temsilcileri dolayısıyla oluşturulmasına katıldıkları demokratik süreçlerle meşrulaştırıldığı varsayılmıştır. Bu bakış açısında; devletin kullandığı gücün anayasa ve seçmenlerin iradesi dolayısıyla haklılaştırıldığı varsayılır.¹ Böylece, halk egemenliği, anayasanın ve yasamanın önceliğine ve siyasal iktidarın yasamadan kaynaklanması ilkesine dayandırılmıştır.² Bu sistemde ulusal egemenliği sağlayan, yani belirli bir coğrafyada geçerli olacak siyasetin üretilmesini ve uygulanmasını sağlayan dolaşım; vatandaşlığın siyasal haklar boyutudur. Demokratik vatandaşlık, vatandaşlığın içeriğinin medeni haklarla ve/veya sosyal haklarla sınırlandırılmamasını ve siyasal hakları da içermesini ifade eder.³ Siyasal temsil sistemine, siyasal kurumlara, ifade ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin muhtemel bütün sorunlara rağmen bu sistem belirli bir bütünlük içerir ve yasamadan kaynaklanan, bu anlamda da hiyerarşik olarak örgütlenmiş siyasal gücü, demokratik yollarla meşrulaştırma iddiasında bir iktidar kullanımını gerektirir.

Yerel yönetimlerin bu silsile içindeki yeri, ülkelerin siyasal sistemlerinin tarihi içinde farklı biçimde gelişmiştir. Türkiye’deki duruma bakacak olursak, yerel yönetimler, yürütme gücü içerisinde, idarenin

¹ Jürgen Habermas, *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Morality*, Translated by William Rehg, Oxford: Polity Press, 1996.

² Ne ölçüde gerçekleştiğinden bağımsız olarak temsil sisteminin kendisi de sorgulanabilir. Örneğin Carl Schmitt liberal demokrasinin temsil düşüncesinin kendisini eleştirmiştir. Bakınız: Carl Schmitt, *The Crisis of Parliamentary Democracy*, Çev. Ellen Kennedy, MIT Press, Cambridge, 1992. Ancak, bu yazı temsil aracılığıyla meşrulaştırmayı sorgulamıyor.

³ Fred Twine, *Citizenship and Social Rights: The Interdependence of Self and Society*, Sage, 1994, London, Newbury Park, New Delhi, s. 85.

bir parçası ve çoğunlukla “yer olarak yerinden yönetim”, “yerel halkın yerel ortak hizmetlerini sağlayan idareler” olarak tanımlanmıştır. Gözübüyük ve Tan’dan izlersek, “yer olarak yerinden yönetim denildiğinde, aslında sosyolojik bir gerçek olarak ortaya çıkmış olan yerel topluluklara tüzel kişilik kazandırılarak, ortak ihtiyaçlarını giderecek bir idareye sahip olmaları anlatılmaktadır”.⁴ Bu mantık gereğince, yerel seçimlerde belirli bir yerleşimde (belediye, köy) ya da alanda (il özel idaresi) yaşayan, seçmen niteliğine sahip vatandaşların eşit bireyler olarak oy kullanıp, temsilciler seçmesi formüle edilmiştir. Belediye örneğinde, yerel seçimlerle yerel yönetimlerin hukuki durumu arasındaki mantıksal dizge şöyle özetlenebilir:

“Belediyelerin, genel amaçlı hizmet örgütü olmaları, yönetimlerinin de, seçime dayalı olarak yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Çünkü, belediyeler, yerel nitelikli genel görevleri yürütmenin bir zorunluluğu olarak, hizmet alanları ile ilgili önemli kararlar almakta ve belli miktarda kaynağı yönetmektedirler. Belediyelerin aldıkları kararlar, kişilerin haklarına ya da mali konularına ilişkin olduğundan, yerel temsil yoluyla meşruiyet kazandırılmaları gerekmektedir. Liberal demokrasi paradigması, bu tip kararları veren kurumların karar organlarının seçim yoluyla oluşturulmasını öngörür. Böylece, siyasal bir irade açıklamasının ürünü olarak, söz konusu kararların belli bir meşruluğa dayanacağı varsayılır.”⁵

Ancak hukuki tanımlar ve gerisindeki meşruiyet kurgusu yerel yönetimler ve yerel seçimler hakkında pek az şey söyler. Yerel yönetimleri; “yerel halkın ihtiyaçlarını karşılayan idareler” olarak görmek, yerel yönetimleri bir “hizmet birimi” olarak görüp, siyasal karakterinden soyutlamak anlamına gelebilir mi? Bu soruyu yerel yönetimlerde karar organlarının seçimle işbaşına gelmesinden dolayı yerel yönetimlerin “siyasal” nitelikli olduğunu söyleyerek cevaplamak olanaklıdır. Ancak bu cevapla yetinmek yerel yönetimlerin öneminin eksik değerlendirmesine yol açabilir. Yerel yönetimleri, anayasal tanımıyla, “yerel halkın ihtiyaçlarını” karşılamak üzere kurulmuş hizmet sağlayan idareler olarak görmekle yetinemeyiz. Aksi takdirde yerel yönetimler üzerinde söyleyecek fazla sözümüzün olmaması, bu hizmet sağlama birimlerinin yöneticilerinin ve karar alıcılarının kimler olacağının da bu

⁴ Şeref Gözübüyük ve Turgut Tan, *İdare Hukuku: Genel Esaslar*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2001, s. 145.

⁵ Örsan Ö. Akbulut, “Belediye Yönetimi: Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı”, *Belediye Yönetimi* (Ed. Ayşegül Sabuktay), TODAİE Yayınları, Ankara, 2007, s.89.

kadar önemli olmaması gerekirdi. Yerel yönetimleri örgütsel-hukuksal yaklaşıma hapsedmeden değerlendirmek gerektiği yolundaki uyarıları dikkate almak durumundayız. Birgül Ayman Güler, “yerel kurumlaşmanın bir örgütsel-yönetimsel sorun olmaktan önce toplumsal ve siyasal bir sorun olduğunu”⁶ belirtmiş ve örgütsel-yönetimsel açıklamaları, “kurumun ekonomik sistemle ilişkilerini” yok saydığı, siyasal kuramla ilişkilerini de, “siyasal katılma” kavramına hapsettiği için eleştirmiştir.⁷ Yerel toplumsal gruplarla yönetim arasındaki ilişkiye odaklanan “topluluk yapısı açıklamasını” ise, kısmen daha az sınırlayıcı, ancak yetersiz bulmuştur. Zira bu açıklama da örgütsel açıklama gibi, “bir kavramsal çerçeve ya da bir model geliştirme aşamasına yükselememiş, belki de bundan kaçınmıştır.” Güler bu bakış açılarının kaçırdığı temel noktanın devlet tartışmaları olduğunu belirtir. Devletin işlevi ve doğasına ilişkin tartışmalardan kaçınan bu yaklaşımlar zımni olarak devleti nötr bir alan olarak kabul ederler. Yerel yönetimler de bu nötr alanın bir parçası olarak görülür. Oysa, “yerel yönetimlere ilişkin can alıcı soru”, “yerel yönetim kurumunun sosyo-ekonomik sistem içindeki işlevlerinden ötürü hangi konumda bulunduğu”⁸ Güler’in takip ettiği çizgi, Cynthia Cockburn tarafından geliştirilmiş olan “yerel devlet” perspektifidir. Cockburn, yerel devlet yaklaşımını geliştirerek, yerel yönetimlerin sınıf ilişkileri üzerinden tahlil edilmesi olanağını yaratmıştır.⁹ Cockburn’e göre, yerel yönetimler de, “kapitalist devletin temel parçasıdır.”¹⁰ Güler’e yerel yönetimlerin sınıfsal analizi açısından kulak verirse, yerel devlet olarak yerel yönetimler; “kendisine verilen sosyo-ekonomik işlevi, ikincil bölüşüm ekseninde üstlendiği rol aracılığıyla yerine getirmektedir. İkincil bölüşüm ilişkileri sermaye grupları ile toplumsal ara tabakaları sahneye çıkarır.”¹¹ Yerel devlet, yeniden üretim maliyetlerini sosyalleştirerek, işgücünün yeniden üretilmesini sağladığı gibi, sermaye için temel altyapıları sağlayarak da sermaye birikim sürecine destek

⁶ Birgül Ayman Güler, *Yerel Yönetimler: Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım*, 2. baskı, TODAİE Yayınları, Ankara, 1998, s.101.

⁷ a.k., s. 120.

⁸ a.k., s.121-122.

⁹ Cynthia Cockburn, *The Local State: Management of Cities and People*, Pluto Press, London, 1980. Yerel yönetimlere ilişkin “yerel devlet” saptaması ilgili yazında yer bulmuştur. Örneğin bakınız: Simon Duncan ve Mark Goodwin, *The Local State and Uneven Development: Behind the Local Government Crisis*, Polity Press, 1988.

¹⁰ a.k., s.41.

¹¹ Güler, a.g.k., s. 5, 6.

olur.¹² Yerel yönetimlerin bu işlevlerini yerine getirirken ilişkiye girdiği kesimler, “mal ve hizmet alımı yoluyla doğrudan kaynak aktarılması” ya da “sermaye açısından ‘ödenmemiş maliyet’ olan dolaylı kaynak aktarılması” ve “toprak rantının paylaşımı”yla yerel yönetimlerin öncelikli olarak ilişki olduğu kesimlerdir. Ayrıca toprak rantı da “ait olduğu toplumsal sınıfa bakmaksızın ‘taşınmaz sahipliği’ ortak paydasında buluşan sosyolojik açıdan şekilsiz (amorf) bir kesim”le yerel yönetimlerin ilişkisi için zemin oluşturur.¹³

Yerel yönetimleri anlamak için “yerel” olana bakmak yetmez, ekonomik-toplumsal ilişkilerin bütününe dair bir perspektife sahip olmak gerekir.¹⁴ Devleti dikkate aldığımızda, “temel niteliğini ekonomik politikaların belirleyicisi ve icracısı olması işleviyle kazanan bir kurumla” karşılaşırız.¹⁵ Güler genel “devlet” yapısı içinde yerel yönetimin özelliğinin yeniden üretimle ilişkilenmiş olması olduğunu belirtir.¹⁶ Kurumsal yapıları ancak sosyo-ekonomik, siyasal ilişkilerde konumlandıran bir çerçeve, genel devlet yapısı içinde yerel yönetimlerin yerini ve önemini ortaya koyabilir. Güler’in tahliline göre, “yerel unsur, bölgesel-ulusal-hatta uluslararası büyüklükteki sermaye gruplarına ve üst düzeylerde belirlenen tercihlere bağımlıdır.”¹⁷ Bu saptamayı yapmak, yerel yönetimleri ikincil bölüşüm ilişkilerinin ötesinde, yeni ulusüstü sermayeyle bağı içinde değerlendirmeyi gerekli kılar. Yerel yönetimler, yatırımlar için arazi tahsisi yapılması, altyapı sağlanması gibi yollarla farklı ölçeklerdeki sermayelerin faaliyetlerinde önemli rol sahibi olmaktadır, ayrıca büyük altyapı yatırımları için borçlanarak yeni sermaye yatırım alanları açma potansiyeline sahiptirler. Dikkate alınması gereken bir başka nokta da, kent toprağının yerel halkın yaşam alanı olarak görülemeyecek ölçüde dünya çapında yatırım aracı haline

¹² Cockburn, *a.g.k.*, s. 54-64.

¹³ *a.k.*, s. 5, 6.

¹⁴ Güler, *a.g.k.*, s.122; Duncan ve Goodwin, *a.g.k.*, s. 45-89.

¹⁵ Güler, *a.g.k.*, s.128.

¹⁶ *a.k.*, s.129.

¹⁷ *a.k.*, s.122.

gelmesi¹⁸ ve Harvey'in "mülksüzleşme yoluyla birikim"¹⁹ olarak açıkladığı bir sermaye birikim stratejisine de konu olabilmesidir.

Bu çerçeveyi akılda tutarak, bu yazının sınırları içinde yerel yönetimlerde kimlerin seçileceği sorusunu, ya da belirli coğrafi sınırlar içinde de olsa yerel yönetimlerde kimlerin karar alıcı pozisyonlara, -bir anlamda hizmet birimi olarak görülen yerel yönetimlere yakıştırılmayan- "iktidara" geleceği sorusunu, hukuksal durumu, toplumsal-siyasal durumla ilişkisi içinde değerlendirerek cevaplamak için seçilebilme kısıtına, seçilmişlerin huzur haklarına ve seçim sistemine bu gözle bakmak gerekecektir.

SEÇİLEBİLME KISITI, SEÇİLMİŞLERİN HUZUR HAKLARI VE SEÇİM SİSTEMİ

Yerel Seçimler, 1984 tarihli, 2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'la düzenlenmiştir. Kanun seçilebilme kısıtı konusunda, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 11. maddesine gönderme yapmıştır. Bu maddeye göre, 25 yaşını doldurmak, en az ilkokul mezunu olmak, askere gitme yükümlülüğünü gerçekleştirmekle ilgili bir sorunu olmamak, zihinsel yeterliliğiyle ilgili bir sorunu olmamak, belirli suçlardan ceza almamış olmak, kamu hizmetine girmeye engel bir durumu olmamak aday olmak için yeterlidir. Memurların aday olabilmeleri 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nda iki ayrı madde ile düzenlenmiştir (madde 18, 19).²⁰

¹⁸ Bu konuda bakınız: A. Haila, "Real Estate in Global Cities: Singapore and Hong Kong as Property States", *Urban Studies*, Nov. 2000, Vol. 37, Issue 12 (2241-2256).

Capital Dergisi'nden Türkiye'deki durumu özetleyen bir alıntı:

"Türkiye'de emlak projelerine yatırım miktarı trmıyor. 1 milyar dolar ve üzerinde 7 dev emlak yatırımı mevcut. 50'yi aşkın emlak projesinin yatırımı 100 milyon doları geçiyor. Üstelik bu projeler sadece İstanbul'da da değil. Ankara, İzmir, İzmit ve Bursa gibi iller de büyük emlak yatırımlarından paylarını alıyor. ...İstanbul, yabancı emlak devlerinin son gözde projelerinin ortak noktası olduğundan oldukça gündemde. Dubaili Emaar, Hollandalı Corio gibi dev emlak şirketleri İstanbul'da büyük emlak projelerine soyunuyor. Yabancıların bu ilgisi İstanbul'un gelecekte daha da parlayacağına göstergesi. Yabancı emlak şirketlerinin bu ilgisi sonucu Türk inşaat şirketleri de, 100 milyon doların üstünde projelere start veriyor." Cirik, Elçin, "Dev Projeler Daha Fazla Kazandırıyor", *Capital*,

http://www.capital.com.tr/haber.aspx?HBR_KOD=4727&KTG_KOD=29; 12.01.2009.

¹⁹ D. Harvey, "'Yeni' Emperyalizm: Mülksüzleşme Yoluyla Birikim", *Praksis*, s. 11, Yaz (23-48) 2004

²⁰ Madde 18- (Değişik : 27/10/1995 -4125/10 md.) Hakimler ve Savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri,

Buna göre, memurların aday olabilmeleri için istifa etmeleri zorunludur. Bu düzenlemelerde memurlar dışında, mesleki ya da sosyo-ekonomik düzeyle ilgili bir kısıt getirilmemiştir. Dolayısıyla, seçilebilme yeterliliği açısından toplumun farklı kesimlerinden kişilerin aday olmasını bekleyebiliriz. Ancak, seçilebilme kısıtına bakmak bize kimlerin seçileceğine ilişkin pek fazla bir şey söylemez. “25 yaşın üzerinde, zihinsel yeterliliğiyle ilgili bir sorunu bulunmayan, belirli suçlardan ceza almamış, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları seçilebilirler” ifadesi oldukça geniş bir grubu tanımlar. Toplumun farklı kesimlerinden kişilerin aday olmalarının önünde engel olmaması, bu kişilerin aday olabilmelerinin mümkün olduğu anlamına gelmez. Liberal demokrasinin sağladığı, siyasal haklar açısından eşit vatandaşlık, toplumsal ilişkiler açısından eşitsiz bir yapı üzerine kuruludur. Örneğin bir EGO şöförünün belediye meclis üyeliğine aday olabilmesi için meclis üyesi olduktan sonra da yasal yollardan hayatını idame ettirebilmesine olanak tanınmış olması gerekir. Bu nedenle seçilebilme yeterliliği kadar seçilmişlerin huzur hakları maddi olanakları da önemlidir. Daha belirgin bir grubu tanımlamak için bir adım daha atıp, seçilenlerin hayatlarını nasıl sürdüreceklerine, yani çalışma koşullarına; huzur ve izin haklarına bakabiliriz. Böylece, en azından kimlerin aday olabileceği ortaya konmuş olacaktır.

Çalışma koşullarına baktığımızda, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 20. maddesine göre, belediye meclisi, her ay, bütçe görüşmeleri sırasında en çok yirmi gün, diğer toplantılarda en çok beş gün toplanır. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 12. maddesine göre, il genel meclisi de benzer koşullarda toplanır. Ücretli olarak çalışan birinin bu kadar uzun sürelerle işten izin alması düşünülemez.²¹ Huzur hakkına baktığımızda, belediye meclisi (madde 32) üyelerine meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödeneceği belirtilmiştir.²²

aday olmak isteyen belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, aday olmak isteyen siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler.

19. Madde ise, memurların aday olmaları için görevden ayrılma koşullarını düzenler.

²¹ Benzer bir analiz için bakınız: Oya Çitci, *Yerel Yönetimlerde Temsil: Belediye Örneği*, TODAİE, Ankara, 1989, s. 100.

²² Bu miktar örneğin küçük bir belediye olan Bekeilli Belediyesi’nde 20 TL olarak belirlenmiştir. http://www.bekeilli.bel.tr/belediye_karar2.asp?id=62

İl genel meclisi üyelerine ise, (Madde 24) meclis toplantılarına katıldıkları her gün için; il genel meclisi başkanına 2600 gösterge, diğer meclis üyelerine 2200 gösterge rakamının, memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir. Bu rakam Ocak 2009'da il genel meclisi başkanı için 140 lira, meclis üyesi için 117 liradır. Bu koşullarda emekliliğe hak kazanmamış olup, işlerinden istifa eden memurların geçimlerini sürdürmesi beklenemez. Memurların istifa ederek meclis üyesi olabileceğini düşünürsek, benzer sorun ücretli kesimler için de geçerlidir. Belediye meclisi ve il genel meclisi üyeleri için ücretli olarak bir işte çalışmak zor olduğu gibi, işlerinden istifa ederek çalışmadan geçinmek de zordur.

Partilerin aday olanlardan tahsil ettiği miktar ve bağımsız adaylık başvurusu için gereken ücret ve kampanya giderleri düşünülürken, başka bir geliri yoksa ücretlilerin büyük bir bölümünün yeterli geliri bulunmamasından ötürü aday olmayı düşünmelerinin mümkün olmayacağı somutlaşır.²³ Seçilenlerin maddi hakları açısından baktığımızda, açıkça dışlayıcı bir mekanizma ile karşılaşırız. Belirlenen huzur hakları çerçevesinde yerel siyasetin seçildikten sonra hayatını idame ettirebilecek olanların, yani varlıklı kesimlerin alanı olacağı söylenebilir. Dolayısıyla, memurların yanısıra, işçilerin ve sınırlı gelire sahip diğer toplum kesimlerinin örneğin belediye meclisinde ya da il genel meclisinde yer alması hemen hemen olanaksızdır.

Ayrıca, adaylık koşulu açısından son dönemde yapılan düzenlemelere baktığımızda, bu mekanizmalara ek olarak, sermaye sahiplerinin temsilini genişletici ve güçlendirici nitelikte iki yeni değişiklik görürüz. 2004 tarihinde kabul edilen Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'yla²⁴ 1959 tarihli Kanun yürürlükten

²³ Mart 2009 yerel seçimlerinde; "CHP'den aday adaylığı başvurusunda bulunanlardan büyükşehir belediye başkanlıkları için 7 bin 500, nüfusu 100 bin ve üzeri il ve ilçe belediye başkanlıkları için 3 bin 750", "büyükşehir sınırları içindeki ilçelerde belediye meclisi ve il genel meclisi üyeliği için bin 500 TL istenmektedir. AKP ise, büyükşehir belediye başkan adaylarından 7 bin 500 TL, İl Belediye Başkan Adaylıklarından nüfusu 100 bin ve daha az olan illerde, bin 500 TL. Büyükşehirlerdeki il genel meclisi ve belediye meclisi aday adaylarından 750 TL talep etmiştir.

İki parti de aday gösterilmeyenlerin yatırdıkları paraları geri istemeyeceğine dair taahhütname talep ediyor. Bağımsız adaylık için de "en yüksek derecedeki devlet memurunun bürüt aylığı kadar para(nın)" geri istenmemek üzere yatırılması gerekmektedir (2972 sayılı Kanun, madde 13). <http://www.nethaber.com/Politika/84588/CHPDE-ADAY-ADAYLIGI-BASVURULARI-BASLADI-Aday-adayi>; <http://www.akparti.org.tr/secimisleri/belge.asp>

²⁴ 5174 sayılı kanun.

kaldırılmıştır. Yaklaşık dokuz ay sonra 5290 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile ilginç değişiklikler yapılmıştır. Birinci değişiklik, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 81.maddesinin son fıkrasına ilişkindir. Bu fıkra, milletvekili, belediye başkanı, belediye meclisi üyesi ve il genel meclisi üyesi seçilenler ile siyasi parti organlarında görevli olanların oda, borsa ve birlik organlarındaki görevlerinin kendiliğinden sona ereceğini düzenlemekteydi.²⁵ Yapılan değişiklik milletvekili veya belediye başkanı olarak seçilenlerin oda, borsa ve birlik organlarındaki görevlerinin kendiliğinden sona ereceğini belirtip, belediye meclisi ve il genel meclisi ve siyasi parti organlarında görevli olanların oda borsa ve birlik organlarındaki görevlerinin süremesine olanak tanımıştır. Böylece, sanayi ve ticaret burjuvazisinin siyasal alana katılımının oda ve borsalardaki görevleriyle birlikte yürütülmesine olanak sağlanmıştır. Önemli bir diğer değişiklik de TOBB üyesi olmayı düzenlemektedir. TOBB üyesi olmak için görevi kötüye kullanma suçundan ceza almamış olma koşulu gerekirken bu durum değişiklikle 6 ay ceza almamış olma koşulu olarak değiştirilmiştir. Böylece, daha önce dışarıda bırakılan bazı kesimlerin (görevi kötüye kullanma suçu işlemekten ceza alanlar) kapsam içine alınarak TOBB tabanının genişlemesine olanak tanınmıştır. Bu değişikliklerle, “yönetişim” paradigması içinde burjuvazinin doğrudan yönetimde yer almasını öngören yaklaşıma uygun olarak, siyasal alan düzenlenmektedir. Kalkınma ajanslarında uluslararası sermaye ile ilişki içine girmesi için uygun koşullar sağlanan sanayi ve ticaret odalarının yönetiminde bulunanlar, bu ilişkiyi belediye meclislerinde ve il genel meclislerinde de sürdürme ve arazi tahsisi, altyapı yatırımları gibi kararları almak için gerekli zemine sahip olacaktır.

Kimlerin seçilmesinin desteklendiğini sorguladığımızda bakılması gereken önemli bir etken de seçim sistemidir. Seçim sistemiyle getirilen sınırlamalar, çoğunluk sistemine yakın bir sistemin getirdiği sınırlılıklardır. İl genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi, belediye başkanlığı seçiminde ise çoğunluk sistemi uygulanır. Seçim sistemi yerel nüfusun temsiline ilişkin olarak sunduğu olanaklara, nispi temsil

²⁵ Söz konusu fıkra 5290 sayılı Kanun ile şu şekilde değiştirilmiştir: “Milletvekili veya belediye başkanı olarak seçilenlerin oda, borsa ve birlik organlarındaki görevleri kendiliğinden sona erer.”

sisteminin uygulaması onda birlik baraj²⁶ ve kontenjan adaylığı uygulamaları ile zayıfladığından çoğunluk temsiline yaklaşan bir sistem geçerlidir.²⁷ Barajı düzenleyen madde şöyledir: “Bir seçim çevresinde kullanılan geçerli oy toplamının onda birine tekabül eden sayı, bütün partilerin ve bağımsız adayların aldıkları oy sayısından ayrı ayrı çıkarılır. Bu çıkarmadan geriye oyu kalmayan siyasi partiler ve bağımsız adaylar üye tahsisinde hesaba katılmaz”.²⁸ Sabuncu bu koşulun “baraj” olarak tanımlanmasına karşı çıkmış ve bu sistemi “%10 oy eksiltmeli sistem” olarak tanımlamıştır. Sabuncu, bu sistemin, “partilerin oylama sonucu ortaya çıkan ve üyelik kazanmada önem taşıyan “oy oranlarını” değiştirdiği için herhangi bir barajdan çok daha kabul edilmez sonuçlar” doğurduğunu belirtmiştir.²⁹ Sabuncu’nun verdiği örnekte, “bu sistemin”, “ülkenin ikinci partisinin bile yerel yönetim meclislerinden tasfiye edilmesi sonucunu verebileceği” vurgulanmıştır.³⁰

Dolayısıyla, yerel nüfusun sınırlı bir bölümünün temsili mümkünken, siyasal tercih açısından önemli bir kesimin temsili son derece sınırlıdır. Bu sistemin somut olarak ürettiği seçilmişler 2009 yerel seçimleriyle ortaya çıkacaktır. Ancak yönetim mekanizmasını destekleyen TOBB Kanunu’nda yapılan değişiklikten önce de, yerel seçimlerde seçilenlere baktığımızda hukuksal, toplumsal ve siyasal yapının sanayi ve ticaret burjuvazisinin temsilinin güçlü olduğu öngörüsünü destekleyen sonuçlarla karşılaşırız. Büyükşehir belediyeleri ve belediye meclislerinin yapısına bakıldığında, ulusal temsile göre yerel nüfusa daha yakın, daha az seçkin bir kesim temsil gücüne sahip görünmekle birlikte, yine de yerel nüfusun eğitim, meslek ve cinsiyet açısından temsili sınırlı kalmaktadır.³¹ Çitci’nin belirttiği gibi belediye meclisle-

²⁶ Yavuz Sabuncu, “Seçim Barajları ve Siyasal Sonuçları”, *Anayasa Yargısı* 23 (2006) 191-197, s. 191, dipnot 1. İl genel meclisi seçimlerine ilişkin önemli bir başka hususa dikkat çekmiştir: “İl Genel Meclisleri üye sayısı ilçeler temel alınarak saptanmakta ve bu nedenle nüfusun bu meclisler içindeki temsili -küçük ilçeler lehine olmak üzere- adaletsiz bir biçimde gerçekleşmektedir. İl yönetimlerin yetkilerinin ve mali kaynaklarının artmasıyla birlikte, bu temsil biçiminin demokrasiye uymayan boyutları daha açık bir biçimde ortaya çıkacaktır.”

²⁷ Oya Çitçi ve diğerleri, *Yerel Seçimler Panoraması 1963-1999* (Ed. Oya Çitçi), TODAİE Yayınları, Ankara, 2001, s.3; Ö. Örsan Akbulut, “Türkiye’de Uygulanan Seçim Sistemlerinin Evrimi”, *Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*, (Ed. Birgül Ayman Güler ve Aysel Sabuktay), TODAİE Yayınları, Ankara, 2002, (s. 47-65), s.58.

²⁸ Çitçi ve diğerleri, *a.g.k.*, s.138.

²⁹ Sabuncu, *a.g.k.*, s.191.

³⁰ *a.k.*

³¹ Çitçi, *Yerel Yönetimlerde Temsil...*, s. 236, 237.

rinde “hizmetten yararlananlar” değil, “hizmeti üretenler” egemendir.³² Çitci'nin araştırmasına göre Türkiye’de belediye meclisi üyeliğinde nüfusu temsil etme durumu çiftçilerin ekonomik olarak etkili nüfustaki paylarının çok altında, ücretlilerin (kamu görevlileri ve işçiler) sembolik düzeyde; esnafın ekonomik olarak etkin nüfus içindeki oranının çok üstünde, tüccarların, sanayicilerin, uzman meslek sahiplerinin ekonomik olarak etkin nüfus içindeki paylarının çok üstündedir.³³ Cinsiyet açısından bakıldığında, kadınların temsili parlamento oranlarının da altındadır.³⁴ Seçilenler arasında işsiz birinin olduğu ise düşünülemez. Ülke nüfusunun ve seçmenlerin oldukça önemli bir kesimini işsizlerin oluşturduğunu düşündüğümüzde, bu sistemde işsizlerin temsiline mümkün olmadığını dikkate almak gerekir.

Sonuç olarak, seçilebilme kısıtı, seçilmişlerin huzur hakları ve seçim sistemine baktığımızda, toplumsal kesimler açısından sanayi ve ticaret burjuvazisinin temsiline desteklendiği, diğer kesimlerin temsiline sınırlandırıldığı söylenebilir. Bu kesimlerin düzenleyici kurullar, bölge kalkınma ajansları düzeyindeki karar alma süreçlerindeki etkilerinin, il genel meclisi ve belediye meclisi düzeyinde de sürmesinin zemini hazırlanmıştır. Yerel yönetimler; işlevleri yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı olmayan, dünya çapında sermayenin mekan tutmasında rol oynayabilen, kapitalist devletin bir parçası olan yapılar-
dır. Bu durum demokrasi tartışmaları açısından nasıl yorumlanabilir?

DEMOKRASİ TARTIŞMALARI YÖNETİŞİM VE YEREL SEÇİMLER

Yerel seçimlerle ilgili olarak görüldüğü gibi, demokrasi çoğunlukla “liberal demokrasi” ve temsile dayalı siyasal sitemle özdeş olarak tanımlanmaktadır. Temsili demokrasinin krizinden söz edildiğinde ise, temsil sistemi, temsile dayalı meşrulaştırma iddiasında da olmayan yönetim mekanizmalarıyla değiştirilmeye çalışılmaktadır. Bu durum, tarihsel süreçte liberalizm ile demokrasinin özdeş görülmediğini, tersine çatışan öncelikler olarak anlaşıldığı dönemleri hatırlatır. Siyasal temsil süreçlerinin eşit siyasal haklara sahip vatandaşlar temelinde toplumun yetişkin kabul edilen kesimine yayılması bütün dünyada yakın dönemde gerçek-

³² Çitci, *Yerel Yönetimlerde Temsil...*, s.103; Çitci, “Temsil, Katılma...”, s. 9.

³³ Çitci, “Temsil, Katılma...”, s.8, 9.

³⁴ *a.k.*, s. 9.

leşmiştir. Köker'in ne kadar zorlu süreçlerle gerçekleştiğini aktardığı liberalizm-demokrasi birlikteliğinin inşasından sonra, bu iki vurgunun örtüştüğü ve demokrasinin mümkün olması için serbest pazar mekanizmalarının güvence altına alınmasının zorunlu olduğu da iddia edilir hale gelmiştir.³⁵ Çelişkili öncelikler olarak ortaya çıkan liberalizm ile demokrasinin örtüştüğünün kabulü, kapitalizm-demokrasi bağlantısının kurulmasını da sağlamıştır. Bugün demokrasi adına eleştirilere konu olan liberalizm ile demokrasinin bu “zoraki” birlikteliğidir.

Oysa, bugün genellikle demokrasi olarak adlandırılan ve kapitalizmin eşitsizlikleri temel alan yapısıyla işleyen, yerel seçimlerle ilgili tartışmalarımızın sınırlarını belirleyen liberal demokrasi, demokrasiye ilişkin yegane proje değildir. Liberal demokrasinin eleştirisine dayanan bir başka demokrasi düşüncesi de uzun süredir insanlığın ufkundadır. Gülnur Savran'ın, Marx'a referansla aktardığı bu eleştiri, kapitalizmde ekonomik ilişkilerle siyasal ilişkilerin ayrı alanlarda yer almasıyla sağlanan liberalizm demokrasi örtüşmesini “devlet ile toplum arasındaki ayrımın doruğu” olarak tanımlar.³⁶ Savran liberalizm-demokrasi beraberliğinin eşitler arasında temsil yoluyla kurulmasının, yani, siyasal alanın ayrılmış olmasının ve ekonomik, toplumsal alanda farklı ve eşitsiz konuma sahip olanların siyasal alanda eşitler olarak temsil edilmesinin devletin bütün toplumu ve tek tek bireyleri temsil ediyor görünmesini sağladığını belirtir.³⁷ Mevcut kurumları ve işleyişiyle temsil sistemi ise ekonomik ve toplumsal alana ilişkin farklı iradelerin temsil süreçlerinden geçerek, belirlenmiş bir çerçeveye içinde -anayasa ve kurumlarla şekillenen çerçeve ile- toplumsal hayata yansıtılmasını öngörür. Savran, bu haliyle liberal demokrasinin “siyasal” nitelikte

³⁵ Levent Köker, “Liberal Demokrasi ve Eleştirileri”, *Onbirinci Tez* 6, 1987, s.67-88. Siyasal düşüncede demokrasi ile ekonomik sistemin bağlantısını inceleyen Köker, “liberalizmi yalnızca bir siyasal doktrin olarak” tanımlayanların bu “kavramı liberal demokrasi ile özdeş” olarak kullandıklarını söylüyor. Buna göre, “liberalizm, kısaca bireysel özgürlüğün en temel değer olduğu ve bu özgürlüğün toplumdaki herkes için istendiği ve güvence altına alındığı bir toplumsal-siyasal örgütlenme tarzının savunusunu üstlenmiş bir doktrin” olarak tanımlanmaktadır. Köker “liberalizmi daha çok bir iktisadi politika olarak” tanımlamanın “daha güçlü bir eğilim” olduğunu söylüyor. Köker'i izlersek: Bu açıdan liberalizm, iktisadi yaşamda devlet müdahalesini en aza indirmeyi, tüm ekonomi içinde kamu sektörünün payını azaltmayı ve böylece iktisadi ilişkileri kendi “yasaları”na tabi kılmayı öngören bir programın adı olmaktadır. Bkz: Köker, *a.g.k.*, s. 69.

³⁶ Gülnur Savran, “Marx'ın Düşüncesinde Demokrasi: Siyasetin Eleştirisi”, *Onbirinci Tez* 6, 1987, (s.52-66), s 55. Benzer görüşleri Woods'da bulabiliriz: Ellen Meikins Wood, *Kapitalizm Demokrasie Karşı: Tarihsel Maddeciliğin Yeniden Yorumlanması*, İletişim, 2003.

³⁷ Savran, *a.g.k.*; Woods, *a.g.k.*

olduğunu, ancak toplumsal yaşamın demokratik temelde örgütlenmiş olmadığını vurgular. Savran'ın ifadesiyle burjuva demokrasisinin siyasal demokrasi olma niteliği, eşitsizlikler ve tahakküm ilişkileri üzerine kurulu olan toplumsal ilişkilerin siyasal alana "vatandaşların" eşitler olarak katılmasıyla sağlanır.³⁸ Temsille kurumsallaşan ve siyasal alanın ekonomik alandan ayrılması ilkesine dayanan; siyasal alanın, ekonomik ve toplumsal alandaki eşitsizliklere rağmen, eşit olmayanların eşit temsili yoluyla kurulmuş olması durumu; toplumsal alanın bütününe, yani üretim ve tüketim alanlarının demokrasi temelinde örgütlenmesi durumundan farklıdır.³⁹ Savran'ın sözettiği liberal demokrasiden ayrılan demokrasi düşüncesi, ekonomik ve toplumsal hayatın parçası olanların, parçası oldukları hayata ilişkin iradelerinin bu hayatın biçimlenmesinde belirleyici olması ilkesine dayanır.⁴⁰ Yani siyasal alanla sınırlı kalmayıp, ekonomik alanda da geçerli olan genişlemiş bir demokrasi öngörür.

Oysa bu projeden neredeyse hiç söz edilmediği gibi, demokratiklik açısından liberal demokrasisinin demokratik vatandaşlık düşüncesinden de geriye düşen bir durumla karşı karşıya kalırız. Toplumsal mücadeleler sürecinde gündeme gelen, Marshall'ın "medeni", "siyasal" ve "sosyal" haklar temelinde vatandaşlık olarak özetlediği birbiriyle bağlantılı olarak gelişen alanlar, kapitalizmin eşitsizliklerle süren yapısını, siyasal sitemde sağlanan eşitlik alanıyla dengeleyecek bir açılım olarak tanımlanmıştır.⁴¹ Tarihsel olarak, siyasal alandaki biçimsel eşitlik ile ekonomik alandaki sınıf ayrımının birarada sürdürülmesi sorununa liberal bir yanıt olarak sosyal haklara dayalı vatandaşlık temelinde, refah devleti çerçevesi içinde, "sosyal vatandaşlığa" dayanan bir bakış açısı üretilmiştir.⁴² Bu bağ, Marshall'ın ünlü sınıflandırmasındaki sosyal ve siyasal haklar temelinde vatandaşlık tanımlarını gevşetip, medeni vatandaşlık düzeyine geri çekilmektedir. Bugün liberalizm ile demokrasi arasındaki zoraki birliktelik çözülme sürecindedir. Zaten belirli sınırlar içinde işleyen temsili demokrasisinin, sermaye sahibi kesimlerin doğrudan siyasal iktidarda yer alabileceği biçimde şekilleniyor olması ve sermaye birikim sürecinde rol alanlarla siyasal-

³⁸ Savran, a.g.m., s.55.

³⁹ Köker, a.g.m. s. 55.

⁴⁰ a.k.

⁴¹ Marshall, aktaran Turner, a.g.k., s. 6.

⁴² a.k.

yönetmel süreçlerde doğrudan yer alanların özdeşliğinin desteklenmesi (belediye meclis üyesi, il genel meclisi üyesi olarak seçilenlerin oda, borsa ve birlik organlarındaki görevlerinin sürmesine olanak sağlanmasıyla) bu genel çerçeve içinde değerlendirilebilir. Kapitalizmin eşitsizlikler üreten yapısı ile liberal demokrasinin eşit siyasal özneler öngören yapısı arasındaki bağlar çözülmekte; eşit olmayanların eşit temsili düşüncesi de yerini eşit olmayanların eşit olmayan temsili düşüncesine bırakmaktadır.

SONUÇ

Yalnızca kamusal hizmet sağlayan birimler olarak görülemeyecek olan, kapitalizmin ikincil bölüşüm ilişkileri içinde de önemli bir yeri olan, arazi ve altyapı olanakları sağlayarak, küresel sermayenin yer tutma sürecinde inisiyatif alacak biçimde roller oynayabilen yerel yönetimlerde, kimlerin karar alıcı pozisyonlara seçileceği, yerel ölçekte ve hukuki yapıyla sınırlı olarak tanımlanamayacak bir konudur. Zoraki bir birliktelik olan kapitalizm-demokrasi birlikteliği temsil sistemiyle somutlaşan pekçok sorun içermektedir. Ancak kapitalizmin yarattığı eşitsiz toplumsal yapı ile hukuksal olarak eşitler arasında geçmesi öngörülen siyasal yarış, güçlülerin örgütlenmesini ve temsil edilmesini güçlendirecek şekilde değiştirilmektedir. Unutulan nokta, toplumsal yapıdaki eşitsizliklere rağmen, Hobbes'un yüzyıllarca önce, birbirini öldürme kapasitesi olarak tanımladığı siyasal potansiyelleri açısından toplumu oluşturanların birbirlerine eşit olduğudur.

KAYNAKÇA

- Adalet ve Kalkınma Partisi, <http://www.akparti.org.tr/secimisleri/belge.asp>, 05.01.2009.
- Akbulut, Ö. Örsan, "Belediye Yönetimi: Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı", *Belediye Yönetimi* (Ed. Ayşegül Sabuktay), TODAİE Yayınları, Ankara, 2007, s.89-124.
- Akbulut, Ö. Örsan, "Türkiye'de Uygulanan Seçim Sistemlerinin Evrimi", *Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*, (Ed. Birgül Ayman Güler ve Ayşegül Sabuktay), TODAİE Yayınları, Ankara, 2002, s. 47-65.
- Cirik, Elçin, "Dev Projeler Daha Fazla Kazandırıyor", *Capital*, http://www.capital.com.tr/haber.aspx?HBR_KOD=4727&KTG_KOD=29, 12.01.2009.
- Cockburn, Cynthia, *The Local State: Management of Cities and People*, Pluto Press, London, 1980.
- Çitci, Oya, *Yerel Yönetimlerde Temsil: Belediye Örneği*, TODAİE Yayınları, Ankara, 1989.
- Çitci, Oya, "Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 5, Sayı 6, Kasım 1996, s. 5-14.

- Çitci, Oya ve diğçerleri, *Yerel Seçimler Panoraması 1963-1999* (Ed. Oya Çitci), TODAİE Yayınları, Ankara, 2001.
- Duncan, Simon ve Goodwin, Mark, *The Local State and Uneven Development: Behind the Local Government Crisis*, Polity Press, 1988.
- Göler, Birgül Ayman, *Yerel Yönetimler: Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım*, 2. baskı, TODAİE Yayınları, Ankara. 1998.
- Habermas, Jürgen, *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Morality*, Çev. William Rehg, Oxford: Polity Press, 1996.
- Haila, Anne, “Real Estate in Global Cities: Singapore and Hong Kong as Property States”, *Urban Studies*, Nov. 2000, Vol. 37 Issue 12, 2241-2256.
- Harvey, David, “‘Yeni’ Emperyalizm: Mülksüzleşme Yoluyla Birikim”, *Praksis*, s. 11, Yaz (23-48) 2004.
- Köker, Levent, “Liberal Demokrasi ve Eleştirileri”, *Onbirinci Tez* 6, 1987, 67-88.
- Net Haber, <http://www.nethaber.com/Politika/84588/CHPDE-ADAY-ADAYLIGI-BASVURULARI-BASLADI-Aday-adayi>, 05.01.2009.
- Sabuncu, Yavuz, “Seçim Barajları ve Siyasal Sonuçları”, *Anayasa Yargısı* 23, 2006, 191-197.
- Savran, Gülnur, “Marx’ın Düşüncesinde Demokrasi: Siyasetin Eleştirisi”, *Onbirinci Tez* 6, 1987, 52-66.
- Schmitt, C., *The Crisis of Parliamentary Democracy*, Çev. Ellen Kennedy, MIT Press, Cambridge, 1992.
- Turner, Bryan S., “Contemporary Theories in the Theory of Citizenship”, *Citizenship and Social Theory* (Ed. Bryan S. Turner), London, Sage Publications, London, Thousands Oaks, New Delhi, 1993.
- Twine, Fred, *Citizenship and Social Rights: The Interdependence of Self and Society*, Sage, London, Newbury Park, New Delhi, 1994.
- Wood, Ellen Meikins, *Kapitalizm Demokrasiye Karşı: Tarihsel Maddeciliğin Yeniden Yorumlanması*, İletişim, 2003.